L'OMBRA DE L'ESTAT

Un testimoni col·lectiu sobre les infiltracions policials

Roses Negres

EDITORIAL DESCONTROL

L’ombra de l’Estat

Títol: *L'ombra de l'Estat*
Subtítol: *Un testimoni col·lectiu sobre les infiltracions policials*

Autoria: Roses negres

1a edició: setembre del 2025, Barcelona

Col·lecció: *Barricada Present*
Descontrol Editorial

C/ Constitució 19, Can Batlló, Nau 80, 08014 Barcelona
www.descontrol.cat | Tel. 93 4223787

ISBN: 978-84-18283-95-6

Dipòsit legal: B 13534-2025

Correcció: Vicenç Benéitez
Edició: Descontrol Editorial | editorial@descontrol.cat
Maquetació i disseny: Descontrol Editorial
Il·lustració de portada: Descontrol Editorial
Imprès a: Descontrol Impremta | impremta@descontrol.cat
Distribució: Descontrol Distribució | distribució@descontrol.cat

---

Reconeixement –NoComercial (by–nc): Es permet la generació d'obres derivades sempre que no se'n faci un ús comercial i se'n citi la font.

Tampoc es pot utilitzar l'obra original amb finalitats comercials.

L'ombra de l'Estat

Un testimoni col·lectiu sobre les infiltracions policials

Roses negres

EDITORIAL DESCONTROL

A totes les persones que van venir abans, a les assassinades, a les torturades, a les desmobilitzades, a les que van patir infiltracions, a les segrestades, a les que van aixecar, aixequen i aixecaran la veu per a denunciar les ombres de l'Estat; però també a les que no van poder o no van saber fer-ho.

Agraïments

Aquest llibre no hauria estat possible sense el suport d'alguns col·lectius i espais autogestionats que ens han facilitat llocs on ajuntar-nos. Donem les gràcies a totes aquelles persones que lluiten per crear i mantenir espais segurs de trobada i discussió.

Nota sobre el llenguatge

Els policies infiltrats han estat tant homes com dones. No obstant això, quan parlem de policies, utilitzarem el masculí genèric. Per a referir-nos a les persones afectades, col·lectius, organitzacions i assemblees, emprarem, en general, el femení genèric. Aquesta elecció no és casual, sinó que respon a una decisió política i combativa davant la violència institucional patriarcal.

Som conscients que aquesta decisió pot generar una dicotomia en la qual el masculí sembli associat al negatiu i el femení al positiu. Volem deixar clar que sabem que no vivim en un món binari i que no és la nostra intenció vincular el masculí, com a categoria gramatical, amb el patriarcat. No obstant això, no hem trobat, ara com ara, recursos lingüístics que ens permetin expressar de manera clara i contundent la nostra posició política sense incórrer en aquestes dicotomies. Reconeixem aquesta limitació i l'assumim com una tasca pendent que revisarem en futures edicions, amb l'objectiu de continuar construint un llenguatge que sigui coherent amb les nostres pràctiques i lluites.

Nosaltres entenem que l'Estat és una representació del sistema patriarcal i que les tàctiques de repressió que desplega, inclosa la infiltració policial, formen part del seu aparell de control i dominació. Utilitzar el femení en referència a nosaltres és, per tant, una forma de resistència i reivindicació enfront d'aquest sistema opressiu.

Pròleg

L'Estat britànic sempre ha espiat la seva gent, vigilant qualsevol col·lectiu que intentés canviar el món. El 1968, arran dels disturbis a Londres contra la guerra del Vietnam, van fer un pas més. Es va crear una unitat secreta per a infiltrar-se en les vides de les activistes d'esquerres i informar de les seves accions i tots els aspectes de la seva intimitat.

Aquesta unitat estava protegida i lliure de qualsevol responsabilitat, vivien segons el seu lema extraoficial: «Per qualsevol mitjà necessari». No van trigar a envair els llits de les activistes i a ser detinguts durant les protestes. No es van aturar a pensar en les implicacions que té enganyar les dones amb les quals es van relacionar per a mantenir els seus muntatges o enganyar els tribunals per a aconseguir condemnes. Fins i tot van fer servir noms robats de nens morts, sense pensar en el sofriment de les seves famílies.

Sabien que estaven protegits, mai van tenir problemes, es van sortir amb la seva en conduir borratxos i al tenir accidents. En aquesta cultura de la impunitat, es van tornar més intrèpids convertint-se en agents provocadors. Als anys vuitanta, un d'ells, Bob Lambert, va tenir un fill amb una activista i va liderar una conspiració per a cremar botigues de pells d'animals. Va ser ascendit a cap de la unitat per aquesta acció.

Es creien per sobre de la llei, ocults per l'Estat. El 1999 es va crear una unitat nacional que feia el mateix. Formada pels infiltrats londinencs, no va trigar a cometre el mateix tipus d'abusos en ciutats de tot UK.

En els nostres moviments circulaven molts rumors, però a penes teníem proves. Un agent infiltrat es va presentar com a denunciant, delatant detalls de la seva operació,

però el secretisme que envoltava tot l'assumpte va fer que a penes tingués repercussió.

El 21 d'octubre de 2010 tot va canviar, Mark Kennedy va ser confrontat i va admetre que era un agent infiltrat. La magnitud dels seus abusos va ser sorprenent i ell es va convertir en la peça clau d'una cadena de successos. Es van descobrir més agents infiltrats, van aparèixer més abusos i es va fer patent la magnitud de les operacions.

Ara sabem que entre aquestes dues unitats, la de tot UK i la de Londres, va haver-hi al voltant de 138 infiltrats durant un període de 50 anys; en alguns moments va haver-hi 12 agents infiltrats alhora. Res semblava estar fora del seu abast i control: van acumular milions de documents que contenien informació sobre nens, sobre la salut mental i la vida sexual de les activistes, i molt més. Ara sabem que més de cinquanta dones van ser enganyades per a mantenir relacions sexoafectives. Fins i tot els informes interns de la policia admeten que les unitats havien perdut la seva «brúixola moral», si és que alguna vegada en van tenir.

El 2011 vuit dones van interposar una demanda contra la policia i van obtenir una disculpa, però òbviament, no va ser suficient. Una vegada oberta la recerca sobre aquestes pràctiques de tortura, va sortir a la llum que, fins i tot, havien estat espiant la família de Stephen Lawrence, home negre assassinat el 1993, i altres famílies, que feien campanya perquè es fes justícia pels assassinats racistes. El 2014 va haver-hi bastantes protestes públiques i es va anunciar la creació de l'«Undercover Policing Inquiry», un informe de recerca sobre els nombrosos abusos comesos per policies infiltrats, fent públics els noms i documents interns dels agents. Arran d'aquesta publicació, la policia es va veure obligada a oferir unes disculpes sense precedents. El 2022, un tribunal va dictaminar que els agents infiltrats havien vulnerat els drets a la privacitat i la vida familiar, la llibertat d'expressió, la llibertat de reunió i assemblea, i el

dret a viure lliures de discriminació i de tractes inhumans i degradants.

Ha estat un periple llarg i esgotador per a totes les parts implicades. Encara no hem obtingut totes les respostes que necessitem. Però ha resultat fonamental a molts nivells.

Per part nostra, necessitàvem contraatacar, demostrar que no ens deixem doblegar ni aixafar. Com a activistes, vam fer el que millor sabíem: fer campanya. Vam construir aliances, més enllà de divisions ideològiques, entre grups que històricament, sovint, es negaven a parlar entre si. Ens unia un enemic comú. Ens vam organitzar i vam demostrar que teníem poder propi i que la policia no guanyaria.

No ha estat fàcil, però havíem de fer-ho pel nostre propi bé. Hem transformat el nostre trauma en un contraatac a l'Estat. Prenem les nostres eines de solidaritat col·lectiva i les utilitzem per a unir-nos. Com més connectàvem entre nosaltres i contàvem les nostres històries, més fortes ens fèiem. Vam veure els patrons comuns que conduïen a més exposicions. També ens va donar una comprensió col·lectiva que ens va permetre mostrar un suport més ampli.

Tampoc es tracta només de les persones més afectades per la infiltració policial. Els nostres moviments van ser soscavats, la nostra gent maltractada. És important que això no es repeteixi. En un moment en el qual la necessitat de moviments polítics i de canvi social és més imperiosa que mai, hem de ser capaces de protegir-nos perquè les forces de l'Estat no ens destrueixin. Cada secret que hem descobert ens aporta coneixement i amb aquest coneixement podem construir les eines que necessitem per a protegir-nos. Molta gent es negava a creure que l'Estat pogués arribar tan lluny, així que ha estat important oferir una base de fets sòlida perquè es vegi fins a on és capaç d'arribar. Ens ajuda a veure millor aquesta línia que separa la veritat de la paranoia, el que és por supèrflua i el que és l'amenaça real.

No podem impedir que l'Estat ens espiï, però per fi hem tret a la llum molts dels seus enganys. Aquestes unitats depenen del secretisme i del silenci per a fer el seu treball; com més se'ls obliga a sortir a la llum pública, més difícil els resulta funcionar.

Ens dol que a l'Estat espanyol la primera onada d'aquests «policies infiltrats» comencés a fer-se pública després que a UK haguéssim demostrat que les seves accions violaven el Conveni Europeu de Drets Humans. I que, a més, després que es descobrissin els primers infiltrats la policia continués desplegant nous agents. Aquestes són les accions d'un Estat autoritari que no es penedeix en absolut, al qual no importen gens els drets humans ni la dignitat d'aquelles persones que té en el punt de mira. El fet que prefereixin amenaçar amb detenir els qui treuen a la llum aquests bruts secrets és una mostra de la seva veritable naturalesa.

A l'octubre de 2023 vam viatjar a l'Estat espanyol per a trobar-nos amb algunes activistes afectades. Ens va impressionar conèixer gent que estava passant pel mateix sobresalt provocat per la traïció que nosaltres vam sofrir fa quinze anys.

Vam parlar de les semblances i diferències entre les tàctiques policials a UK i allò après allà. Vam compartir el document de les quinze preguntes que havien redactat activistes quan vam començar a destapar l'abast de l'espionatge a UK. També vam explicar com havíem afrontat la situació a la qual ens vam veure abocades, amb l'esperança que la nostra experiència servís per a empoderar-les i es poguessin extreure aprenentatges de la nostra lluita a la recerca de respostes.

Ens alegra donar suport a la creació d'aquest llibre. Els col·lectius afectats per aquestes noves infiltracions s'han mobilitzat molt ràpidament. Igual que nosaltres, han hagut de crear vincles més enllà de les diferències polítiques habituals, perquè l'Estat no discrimina a l'hora d'atacar els

moviments d'esquerres. Han hagut de viure els nombrosos impactes emocionals d'aquestes infiltracions, que afebleixen les nostres capacitats de confiar i de treballar en col·lectiu precisament quan més les necessitem.

Les felicitem per haver reunit tanta informació important, fins i tot quan les ferides encara estan fresques. Aquest és un llibre important. La nostra millor arma contra aquesta mena de repressió és estar previngudes i armades de coneixement.

Ara sabem que aquestes unitats no formaven part d'una xarxa europea, si no mundial. Molts d'aquests infiltrats van travessar fronteres i van denunciar persones en altres Estats. La lluita per la justícia no es limita a un sol país. En qualsevol lloc on es trobin aquests infiltrats, la seva lluita és també la nostra.

Campaign Opposing Police Surveillance
https://campaignopposingpolicesurveillance.com/

Police Spies Out of Lives
https://policespiesoutoflives.org.uk/

Undercover Research Group
https://www.spycopsresearch.info/

Introducció

Aquest llibre neix de la necessitat de respondre als destapaments de les diverses infiltracions policials en moviments socials i polítics de l'Estat espanyol des de l'any 2022. És fruit d'experiències viscudes en primera persona i de reflexions individuals i col·lectives entorn d'aquestes infiltracions a Catalunya, Madrid i València. En concret, aborda la seva presència en el moviment llibertari, el veïnal, la lluita per un habitatge digne, el moviment de l'esquerra independentista, l'antifeixista, l'antiracista, l'antirepressiu, el feminisme, les lluites en defensa de la terra i la lluita per l'alliberament i autodeterminació de Palestina, així com en diversos centres socials ocupats, ateneus i casals populars, entre altres.

Des que a l'estiu de 2022 van començar a destapar-se diferents casos d'infiltracions policials en diversos territoris de l'Estat espanyol, molts dels grups i persones que havíem estat companyes, amigues, parelles o flirts d'aquests agents de policia comencem a reunir-nos per a compartir el que estàvem vivint i brindar-nos suport davant aquesta tàctica repressiva de l'Estat.

Fins a la revelació d'aquests casos, no concebíem que les infiltracions poguessin arribar a espais tan íntims; crèiem que es limitaven a àmbits més polítics, com assemblees, projectes i manifestacions. Lluny de tractar-se d'una acció aïllada, s'ha revelat com una operació de gran envergadura, orquestrada des de la Brigada d'Informació de la Policia Nacional i dirigida per la Comissaria General d'Informació i el Ministeri de l'Interior.

A l'abril de 2025, en un lapse de menys de tres anys s'han destapat fins a dotze agents infiltrats. Ha estat un

període de forts impactes, en el qual hem sentit la falta de referents, materials d'aprenentatge i estratègies o eines que ens permetessin actuar. Per això, sorgeix la necessitat de respondre col·lectivament a aquesta tàctica repressiva de l'Estat. Ens vam unir i organitzar per a enfortir-nos enfront dels seus principals objectius: dividir-nos, acoquinar-nos i desmobilitzar-nos.

Aquest llibre no busca la morbositat ni és cap relat de gent ofesa perquè el seu «amic» els va ocultar que era policia. La infiltració policial és una estratègia estatal estructurada, organitzada i desenvolupada sota diferents cadenes de comandament i jerarquies. Parlem de funcionaris i funcionàries de l'Estat que reben ordres d'entaular contacte, forjar amistats i establir relacions afectives amb determinades persones a causa de la seva ideologia i participació política.

Gràcies als aprenentatges col·lectius, podem continuar perfilant les nostres lluites. Per això, decidim publicar aquest llibre amb el propòsit de realitzar una anàlisi històrica de la infiltració policial com a estratègia de control i repressió, explorant-ne el desenvolupament i evolució segons els canvis sociopolítics. Així mateix, busquem compartir estratègies individuals i col·lectives de protecció, cures i suport mutu, fent públiques aquestes eines com una forma de denúncia i visibilització, a més d'oferir-les com a recurs per a la prevenció i actuació en casos similars.

Aquí trobaràs una breu introducció al fenomen i la història de la infiltració policial, així com un resum amb informació sobre els infiltrats que hem descobert en aquest període (com es van infiltrar, patrons de conducta, errors, etc.). A més, inclou una guia de recerca en cas de sospita sobre una persona companya. La tercera part ofereix una reflexió tant política com emocional sobre les reaccions davant aquests casos i el que hauríem necessitat.

Finalment, el llibre conclou amb un tancament que sintetitza tot el procés.

En aquest camí, ha estat fonamental comptar amb l'experiència de companyes de UK i els seus processos de descobriment i visibilització de policies infiltrats.[1] Elles van publicar un manual sobre les tàctiques utilitzades per la policia, així com una sèrie de preguntes que ens podem fer en sospitar d'algú pròxim. Aquest manual va ser traduït al castellà i al català pel col·lectiu Colze a Colze. Al febrer de 2025, es va publicar el *Manual per a descobrir un policia infiltrat*, que avançava part del capítol 2 amb les preguntes elaborades a UK, traduïdes i actualitzades amb els casos de l'Estat espanyol, de manera que els col·lectius en procés de recerca o amb dubtes interns poguessin comptar amb un material de referència. Aquest llibre també recull aquestes preguntes, les contextualitza, les respon i cerca ser una reflexió política i emocional sobre les respostes.

Abans de publicar aquest llibre, ens vam plantejar diverses opcions i vam dubtar sobre la conveniència de fer-les públiques, atès que podria influir en els mètodes policials i en recerques en curs. Finalment, vam concloure que no té sentit que només unes poques persones tinguem accés a aquestes eines. En cas contrari, es fomentaria una

1 En aquest llibre utilitzarem la sigla «UK» per a referir-nos als diversos col·lectius afectats a Anglaterra, Escòcia, Gal·les i Irlanda del Nord. Hem decidit emprar aquesta denominació perquè és la mateixa que elles utilitzen per a assenyalar el seu marc territorial. A més, aquesta elecció respon a una postura política en favor del dret a l'autodeterminació dels pobles que conformen UK. L'ús de «UK» ens permet visibilitzar que aquest territori està compost per nacions amb identitats pròpies, moltes de les quals han estat en conflicte amb l'Estat britànic. Reconeixem que UK és una estructura estatal imposada, i en adoptar aquesta denominació, respectem la manera com els col·lectius locals s'autodefineixen, evitant perpetuar la lògica centralista d'un Estat que històricament ha negat el seu dret a decidir.

lògica individualista i «amiguista», limitant-se'n la circulació a organitzacions i col·lectius pròxims sota la premissa del «campi qui pugui». Això suposaria que la responsabilitat de gestionar i investigar recaigués sobre unes poques persones, generant una càrrega impossible d'assumir, a més del perill i insolidaritat que implicaria deixar a criteri personal aquesta tasca, amb el risc de crear jerarquies i abusos de poder. Per això, considerem fonamental fer pública la informació obtinguda, perquè un ampli espectre de militants i activistes pugui afrontar possibles sospites. També ens vam preguntar si la publicació d'aquest llibre provocaria un canvi en els mètodes policials, però ens sembla evident que la policia ja està al corrent d'aquestes recerques. Amb dotze infiltrats descoberts en tres anys, suposem que ja han començat a modificar les seves estratègies o estan en procés de fer-ho, la qual cosa, d'altra banda, també comportarà errors. Mirar al passat i descobrir altres infiltracions ajudarà els moviments socials a analitzar la magnitud d'aquesta estratègia d'Estat.

Finalment, creiem necessari expandir la lluita contra aquest model repressiu més enllà dels nostres propis col·lectius.

Per això, exposem aquí el que hem après: el que ens ha servit, el que ens ha fallat i el que ens ha faltat. Anhelem que aquest llibre sigui útil per a casos futurs, per a fomentar la cultura de seguretat entre organitzacions i col·lectius i, sobretot, per a llançar un missatge clar: la policia no és infal·lible.[2] El seu funcionament té esquerdes, i

2 Segons el blog *culturadelaseguridad.noblogs.org*, la cultura de la seguretat és definida com «una sèrie d'hàbits, pràctiques, coneixements i procediments que ens fan prendre consciència de com les nostres accions i mètodes ens ajuden a ser més efectius en situacions complicades, prioritzant la nostra seguretat i la dels nostres, però comprenent els riscos intrínsecs que comporta la presa de segons quines decisions».

els fets així ho demostren. Volem exposar-les de manera pública i accessible.

Roses Negres
Organitzades enfront de la infiltració
Abril 2025

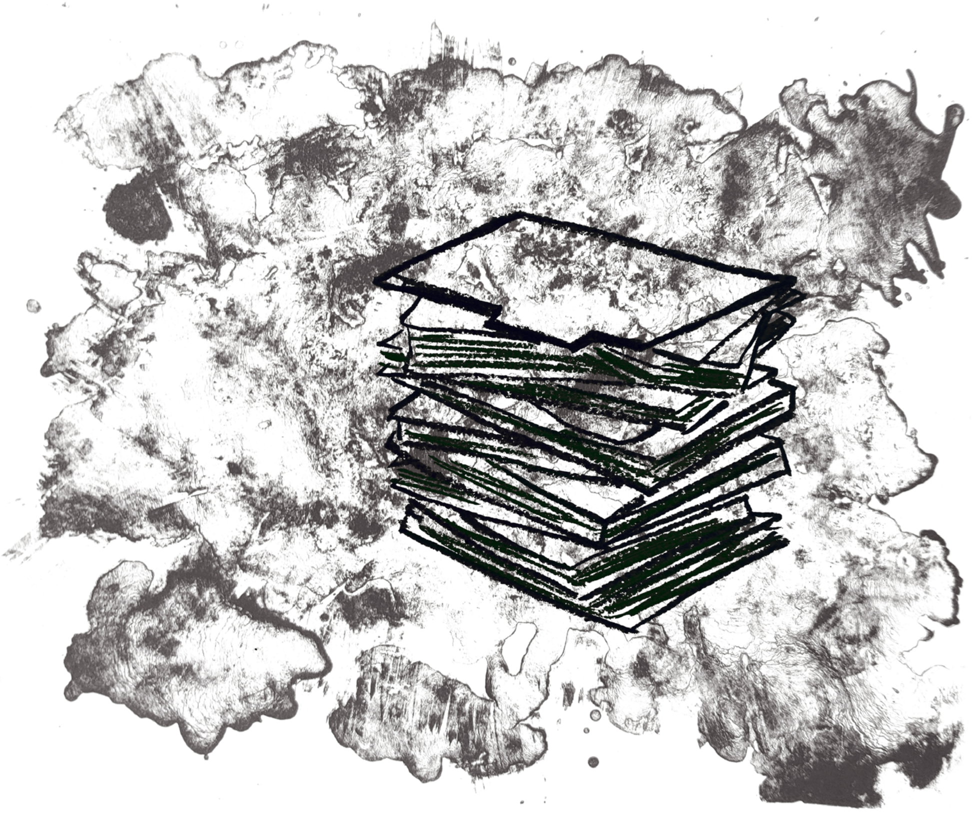

CAPÍTOL 1

Què va passar abans? Breu història de la infiltració a l'Estat espanyol

En descobrir que has conviscut de prop amb un policia infiltrat, és natural preguntar-se si això ha passat abans. Buscar precedents als quals aferrar-se per a intentar trobar estratègies és una reacció lògica. Per això, aquí tractarem de relatar antecedents que demostren que, en la nostra història recent[3], la presència policial ha estat constant i que la infiltració en moviments socials no és un fenomen nou. Creiem que una contextualització històrica de la infiltració en el territori espanyol permet traçar una cartografia més detallada de les seves estratègies repressives. Així que, en les pàgines següents, intentarem fer un resum del que avui coneixem.

Abans d'endinsar-nos en el tema, és necessari recalcar que les poques respostes oficials donades a la premsa en preguntar sobre els casos que ens han afectat van associades a l'ús de la Llei 9/1968, coneguda com la Llei de Secrets Oficials, signada el 5 d'abril de 1968 per Francisco Franco i Antonio Iturmendi (president de les Corts) al palau del

3 Per a redactar aquest capítol s'han utilitzat diverses fonts bibliogràfiques, principalment: Ballester, D. (2024), Fernàndez, D. (2014) i Palacios Cerezales, D. i Vaquero Martínez, S. (2024).

Pardo i aprovada per les Corts Generals.[4] Segons aquesta llei, es consideraran secrets oficials totes aquelles qüestions que puguin danyar o posar en risc la seguretat i la defensa de l'Estat, segons determini el Govern. La informació serà classificada en dos nivells, aplicables a l'activitat dels òrgans de l'Estat: *secret* i *reservat*, deixant-ne l'aplicació en mans del Consell de Ministres i de l'Estat Major de la Defensa la seva aplicació. La llei va ser lleument reformada el 1978, amb l'arribada de la democràcia, però mai s'hi van incloure terminis concrets per a la desclassificació del material reservat. Així, existeixen assumptes que poden romandre silenciats indefinidament, com el cop d'Estat o els Grups Antiterroristes d'Alliberament (GAL). Sabent que les infiltracions policials estan emparades com a secret d'Estat, i que no sembla haver-hi intenció de modificar-ne l'aplicació, cal preguntar-se: què en sabem realment?

Per a comprendre com s'han desenvolupat les infiltracions policials, primer és necessari definir alguns termes clau: el talp, els agents infiltrats, els agents encoberts i els delators. Segons el *Gran Diccionari de la llengua catalana*, la segona definició més comuna de «talp» és «persona infiltrada en una organització o un grup, etc.».[5] Aquesta definició abasta diferents categories d'informants: des d'infiltrats policials o civils fins a agents encoberts i delators. Aquests són, en la seva majoria, persones pròximes a les organitzacions, vulnerables a la captació policial per problemes econòmics o judicials, drogodependències o, en alguns casos, fins i tot

4 Resposta del ministre de l'Interior Fernando Grande-Marlaska al requeriment presentat al Congrés pel diputat d'Euskal Herria Jon Iñarritu el 15 de febrer de 2023. En la seva resposta, explicava que l'actuació dels policies infiltrats descoberts responia a «fer efectiu el ple exercici dels drets fonamentals i les llibertats públiques dels ciutadans», negant que es tractés d'«agents encoberts», sinó d'«agents d'intel·ligència».

5 Talp (s/d). Disponible a *Gran Diccionari de la llengua catalana*. Recuperat de https://www.diccionari.cat/GDLC/talp#

per venjança. Els agents encoberts, en canvi, són policies, guàrdies civils o militars que actuen per ordre judicial. Un exemple són els agents lligats al Centre Nacional d'Intel·ligència (CNI), organisme que, per llei, té assignat un jutge d'enllaç. Per contra, quan parlem d'infiltracions ens referim a individus que, generalment lligats a la Comissaria General d'Informació (CGI), actuen sota ordres directes de l'Estat emparats per la Llei de Secrets Oficials. És a dir, el seu treball depèn de fons econòmics reservats i no traçables. En aquest sentit, la CGI ve a ser la policia secreta de l'Estat.

La consolidació de les infiltracions

Els primers registres de «talps» o infiltrats apareixen lligats al pistolerisme i a l'anarquisme dels anys vint. En plena crisi i agitació revolucionària, tant la patronal com l'Estat van utilitzar infiltrats en els moviments polítics i socials. No obstant això, d'aquestes infiltracions disposem de molt poques dades, basades principalment en sospites i rumors.

El 1929, Primo de Rivera va crear dins la policia una divisió de recerca social impulsada pel general Emilio Mola. Aquesta divisió estava composta per dotze brigades, i el seu comissari principal va ser Santiago Martín Báguenas, un dels inspiradors del cop d'Estat de 1936.

A partir de l'esclat de la Guerra Civil, el 1936, comencen a aparèixer noms clau per a entendre la infiltració policial a l'Estat espanyol. Des de l'inici, el cos de policia franquista va comptar amb agents formats per a infiltrar-se en qualsevol dissidència, a través del Servei d'Informació i Policia Militar (SIPM), conegut com la Brigada Político-Social franquista, creat el 1937 amb formació inicial a càrrec de la Gestapo i posteriors acords formatius amb la CIA. Figures com Eduardo Comín Colomer, Julián Mauricio Carlavilla o Roberto Conesa Escudero van ingressar en el cos policial just abans o durant la contesa i van ser formats com a «agents d'intel·ligència».

El bàndol revoltat va crear la seva pròpia organització politicomilitar interna, que va donar lloc el 1939 a la Direcció General de Seguretat (DGS), a càrrec de José Ungría, i dividida en dues comissaries generals de serveis secrets: la d'Ordre Públic i la Politicosocial. Comín Colomer va estar vinculat tota la seva vida a la Brigada Político-Social, va ser professor i director de l'Escola General de Policia i va dedicar la seva carrera a la persecució del que considerava la «conspiració judeomaçònica comunista internacional», publicant nombrosos articles, llibres i assajos. D'altra banda, Mauricio Carlavilla va ingressar a la Policia Nacional el 1921, dins del cos de vigilància, d'on va ser expulsat el 1935 per acumulació de faltes greus. Durant la guerra es va reincorporar al SIPM i, per tant, al cos policial.

No obstant això, la figura més representativa de la infiltració durant la guerra, la dictadura i els inicis de la democràcia va ser Roberto Conesa Escudero. El seu expedient, de 865 pàgines, revelat en el 25è aniversari de la seva mort[6], el descriu com un veritable sanguinari. Sent encara menor de vint anys, durant la Guerra Civil, Conesa es va afiliar a la Falange clandestina i va participar en l'espionatge franquista dins de l'anomenada Cinquena Columna (2a i 44a Bandera). Als vint-i-dos anys, després de la caiguda de Madrid el 25 d'agost de 1939, va ingressar oficialment com a agent provisional del SIPM en la Brigada Político-Social, on romandria fins a la seva jubilació el 1979. Al llarg de la seva carrera, va ser denunciat incomptables vegades per tortures i maltractaments. Com a dada imprescindible, un dels seus primers treballs va ser infiltrar-se en el Socors Roig, la qual cosa va conduir a la detenció i l'afusellament de tretze militants de les Joventuts Socialistes Unificades (JSU) i del Partit Comunista d'Espanya (PCE) el 5 d'agost de 1939 al

6 Font: Arxiu General del Ministeri d'Interior. Revelat per *eldiario.es* (2020): «Expediente Conesa: de la represión franquista a la cloaca policial».

cementiri de l'Almudena de Madrid. Aquestes dones, conegudes com les Tretze Roses, es van convertir en un símbol de la lluita antifranquista.

Les Tretze Roses van ser assassinades com a part d'un pla de repressió i esporuguiment pel seu paper en l'obtenció i ocultació d'armes, dins dels esforços per organitzar una resistència al règim franquista des dels seus inicis. Però també van ser executades per representar tot el contrari al model de dona que la dictadura pretenia imposar. Els informes filtrats de l'època evidencien un acarnissament especial contra elles per no ajustar-se als rols femenins dictats pel règim. El seu afusellament no sols va buscar eliminar-les, sinó també establir un precedent que servís d'advertiment per a la resta de la societat.

Posteriorment, Conesa també es va infiltrar en el PCE de Madrid, les JSU de Catalunya, el Comitè Provincial del PCE a Saragossa i Lleida, i fins i tot en la resistència antifranquista a Tolosa. El 1947, va desmantellar el PCE amb 2.000 detencions i 46 condemnes a mort. Els seus expedients deixen clars mètodes que consistien a no detenir tots els membres d'una organització, sinó deixar-ne anar alguns perquè tornessin a reorganitzar-se i així continuar cobrant primes especials per les infiltracions i detencions. Ell deia que era com tallar la cua d'una sargantana. Les pràctiques de Conesa van establir les bases del funcionament de la Brigada Político-Social franquista. El 1977, ja en una suposada democràcia, el llavors ministre de l'Interior, Rodolfo Martín Villa (1977-1979), va reafirmar Conesa com a comissari general d'informació.

Durant el franquisme, es van crear dos organismes clau: el SIAEM (Tercera Secció d'Informació de l'Alt Estat Major) i el SECED (Servei Central de Documentació, dependent directament de la Presidència del Govern).

Aquestes entitats van reforçar l'aparell de seguretat i control de l'Estat en un context de creixent oposició política.

El 1968, després de l'assassinat d'un guàrdia civil per part de l'organització politicomilitar basca Euskadi Ta Askatasuna (ETA), és quan es va produir un punt d'inflexió en l'estratègia repressiva del règim. A partir d'aquest moment, es va instaurar una política de «tot permès», caracteritzada per l'ús d'agents provocadors, la compra de confidents, infiltracions sense límits, desaparicions i assassinats, entre altres pràctiques.

En aquest context, al desembre de 1969, el règim va posar en marxa el Pla Udaberri[7] ('pla primavera'), conegut popularment com el «morir matant del franquisme».[8] El seu objectiu era erradicar la subversió en totes les seves formes i, per primera vegada, l'estratègia repressiva no es va limitar exclusivament a l'àmbit militar i policial, sinó que es va estendre també als plans cultural, econòmic i polític: «Sembla indispensable coordinar l'acció física tendent a l'eliminació dels activistes amb la psicològica, que busqui privar-los dels seus suports de masses i sembrar la divisió entre els principals focus subversius (ETA, Partit Comunista i clergat activista)». Establint, per tant, les bases per a desarticular qualsevol focus subversiu des de dins. D'aquesta manera, es van organitzar infiltracions estratègiques des de finals dels anys seixanta, estenent-se fins a la dècada dels noranta.

El 20 de desembre de 1973, l'assassinat de Carrero Blanco a les mans d'ETA va atreure simpatitzants cap a les accions de l'organització i, en conseqüència, l'aplicació de noves i més estrictes fórmules de lluita contra ella. Durant la dècada següent, es va atemptar contra la vida de nombrosos policies, militars i guàrdies civils, en un context

7 Casanellas, P. (2010), «Lecciones para después de la crisis: el Plan Udaberri (1969) y la lucha del espionaje franquista contra la "subversión" en el País Vasco», *Novísima* (enero), p. 379-392.

8 Casanellas, P. (2014), *Morir matando. El franquismo ante la práctica armada, 1968-1977*, Madrid, Los Libros de la Catarata.

d'assassinats i desaparicions de militants, així com d'infiltracions i operacions encobertes.

Postfranquisme i suposada transició democràtica

La mort de Franco, el 1975, no va significar un canvi real en l'estructura policial ni en el seu funcionament. L'intercanvi de poders polítics no va afectar les lleis que personatges com Conesa es van ocupar de crear i preservar per a garantir la seva impunitat, com la Llei de Secrets Oficials. El major canvi va ser purament estètic: la substitució del color de l'uniforme policial, que va passar de gris (els «grisos») a marró (els «maderos»), i que finalment va derivar en l'actual blau. No obstant això, l'estructura, els caps i les pràctiques es van mantenir intactes.

El 1977, en plena reestructuració dels serveis d'intel·ligència, el SIAEM i el SECED van ser substituïts pel Centre Superior d'Informació de la Defensa (CESID), que el 2002 va passar a dir-se CNI. Un any després, el 1978, la Direcció General de Seguretat (DGS) va canviar el nom amb la promulgació de la Llei de Policia i va passar a denominar-se Direcció General de la Policia (DGP). No obstant això, la transformació va ser merament nominal, ja que l'estructura, el personal i els mètodes van continuar sent els mateixos. De fet, el SIPM es va convertir en la Brigada Central d'Informació, la futura CGI. Mateixa estructura, mateixes persones, mateixos caps, diferents noms.

En aquests anys de «transició», la formació policial va continuar desenvolupant-se en diversos centres de l'Estat. Destaca l'acadèmia especial de Canillas (Madrid), on l'ensenyament mantenia un fort vincle amb el militarisme. No va ser fins al 1985 que va entrar en vigor un nou pla d'estudis policials, centralitzat en l'acadèmia d'Àvila. El 28 de novembre de 1986 i el 16 de febrer de 1996, els acords del Consell

de Ministres van atorgar caràcter secret a l'estructura, organització, mitjans i procediments operatius específics dels serveis d'informació, així com a les seves fonts i qualsevol informació que pogués revelar-les. Mentrestant, la nova Direcció General de Policia i la seva Comissaria General d'Informació van continuar la seva labor, definida oficialment com «la captació, recepció, tractament i desenvolupament de la informació d'interès per a l'ordre i la seguretat pública, i la seva utilització operativa, específicament en matèria antiterrorista a nivell nacional i internacional».[9]

El «postfranquisme» va consolidar aquestes noves-velles bases policials, deixant una llarga llista d'infiltracions en ETA. Entre els més coneguts es troben Mikel Lejarza Egia, àlies «El Lobo», un policia nacional del CESID (actual CNI) que va treballar com a agent encobert sota el nom de Gorka entre els anys 1970 i 1975. Descobert, va ser traslladat a Alger. La revista *Ardi Beltza*[10] el va localitzar a Sant Cugat en els anys 2000. Després de diversos canvis d'identitat, va arribar a utilitzar la de Gabriel Sánchez García, mort el 1987.[11] Posteriorment, va captar i va entrenar Josep Maria Aloy, àlies «Txema», que es va infiltrar a Terra Lliure i va proporcionar informació clau per a l'Operació Garzón[12]. El

9 Ja el 2005 una ordre ministerial detalla de nou que les actuacions de la CGI estan encobertes per la Llei de Secrets Oficials de 1968.

10 *Ardi Beltza* va ser una revista mensual vinculada als sectors de l'esquerra independentista basca que va estar en actiu des de 1991 fins al 2001. Va ser clausurada per ordre del jutge Baltasar Garzón.

11 A l'Estat espanyol els infiltrats no solen canviar de nom. En canvi, en els casos de UK és molt recurrent l'ús de noms de persones mortes.

12 L'Operació Garzón va ser una operació policial sota les ordres del jutge Baltasar Garzón que es va saldar amb la detenció de quaranta-cinc persones suposadament vinculades al moviment independentista català. Vint-i-cinc de les detingudes van ser jutjades i divuit van ser condemnades per pertinença a Terra Lliure. Divuit de les persones detingudes van denunciar tortures i el Tribunal Europeu de Drets Humans, el 2004, va condemnar l'Estat espanyol per no haver investigat les seves denúncies. Piqué, R. (2006), «El tribunal d'Estrasburg i la garantia dels drets

2002 treballava com a assessor de seguretat per a l'empresa CIRSA al Brasil. Actualment alterna la seva residència entre Manresa i el Brasil.

Un altre infiltrat conegut va ser José Antonio Anido Martínez, guàrdia civil nascut a Estrasburg, que es va infiltrar en els noranta sota l'àlies de Joseph Anido, guanyant-se un lloc en diverses assemblees amb l'aparença d'un migrant insubmís. Va ser descobert el 1995 quan companys seus van trobar a casa dels seus pares una foto seva jurant bandera. Va desaparèixer a Sud-amèrica, on va mantenir el seu nom i va adoptar els segons cognoms dels seus pares (Cabana Román). Allí va assessorar paramilitars i va acabar immers en un tiroteig el 1999. *Ardi Beltza* el va localitzar en una urbanització de luxe a Madrid en els anys 2000 sota una altra identitat.

Per part seva, Javier López Urtizberea, militar que va usar el nom de Xabier Sánchez Urrutikoetxea, es va matricular en la Coordinadora d'Alfabetització i Euskaldunització (AEK), acadèmia oficial de basc, per a infiltrar-se en entorns abertzales. El periòdic *Egin* va descobrir la seva identitat en verificar que el seu DNI no figurava a la Seguretat Social ni al padró d'Altza, on deia que residia. La seva matrícula vehicular va revelar la seva veritable identitat. De manera similar a José Antonio Anido Martínez, *Ardi Beltza* el va localitzar a Alacant en els anys 2000.

Així mateix, Elena Tejada, policia nacional de La Rioja, es va infiltrar a Donosti sota el nom d'Aranzazu Berradre Martín després de graduar-se el 1989. *Ardi Beltza* en va revelar la identitat en el seu tercer número, després de rebre el testimoniatge d'un conegut. La seva matrícula va confirmar la infiltració. Després va estar destinada a Barcelona

humans en persones privades de llibertat. El cas dels independentistes catalans detinguts durant l'operació Garzón», *Tortures i abús de poder*, p. 122-132.

i se li va perdre la pista. El 2024, enmig de noves revelacions sobre infiltracions, es va estrenar una pel·lícula sobre la seva vida, finançada per l'Estat el 2023 després d'una dècada guardada en un calaix.[13]

Com ja hem dit, no tots els infiltrats en ETA van ser policies. En aquesta llista també apareixen noms «famosos» com el de José Luis Arrondo, «Cocoliso», d'Erandio, que es va fer passar per refugiat polític a Donibane Lohizune i Biarriz, quan era, en realitat, un ultradretà de Fuerza Nueva. Al seu torn, va introduir en el circuit policial Ignacio Iturbide i Ladislao Zabala, infiltrats pertanyents al Batalló Basc Espanyol. Entre els tres sumen més de dotze assassinats i desaparicions a la seva esquena que mai van ser jutjats.

Un cas paradigmàtic és el de Lorenzo Bárez, d'Elgoibar, que, sota el sobrenom d'Alberto Etxebarria, es va infiltrar i, posteriorment, va acabar passant per l'acadèmia per a convertir-se en policia. El 2018 va declarar com a tinent coronel a Cantàbria en un cas judicial d'un subordinat.

Els escàndols de la guerra bruta a Euskal Herria, amb desaparicions, tortures, assassinats i infiltracions de tota mena, i l'ús de fons reservats per part del govern van escalar a instàncies internacionals. Per això, el 1999, Aznar va promoure una ampliació de la Llei d'Enjudiciament Criminal (LE-Crim)[14], i va néixer l'article 282 bis, que preveu quinze

13 A l'article «*La infiltrada*, premios, falsas casualidades y guerra cultural», publicat a *Pikara Magazine* el 12 de febrer de 2025, col·lectius afectats per infiltracions policials denuncien que l'Estat utilitza la pel·lícula *La infiltrada* (2024), dirigida per Arantxa Echevarría, per a netejar la imatge dels policies infiltrats en moviments socials, aprofitant el context dels premis Goya i la persistent referència a ETA. Disponible a: https://www.pikaramagazine.com/2025/02/la-infiltrada-premis-falses-casualitats-i-guerra-cultural.

14 BOE núm. 12, del 14 de gener de 1999, p. 1737-1739.

situacions de «delinqüència o organització criminal» que justifiquen la infiltració sota tutela judicial.[15]

Els alts càrrecs policials no van estar callats davant aquesta retallada de «llibertats» i va aparèixer un article signat per Jesús Duva en el qual es queixaven del control judicial i fiscal que aquesta llei proposava, afegint la idea de crear una espècie d'acadèmia d'infiltrats que servís per a formar agents que, des de l'inici de la seva carrera, es dediquessin exclusivament a això.

INFILTRACIONS EN ALTRES MOVIMENTS POLÍTICS I SOCIALS

Com ja hem vist, la guerra de l'Estat contra ETA va servir d'escenari per a promoure tota una sèrie de lleis i mantenir figures i funcionaments franquistes sota la premissa de la «seguretat de l'Estat». Però, en realitat, els casos d'infiltració destapats

15 Segons la regulació d'agents encoberts, «quan es tracti de recerques que afectin activitats pròpies de la delinqüència organitzada, el Jutge d'Instrucció competent o el Ministeri Fiscal, donant compte immediat al Jutge, podran autoritzar funcionaris de la Policia Judicial, mitjançant resolució fundada i tenint en compte la seva necessitat als fins de la recerca, a actuar sota identitat suposada i a adquirir i transportar els objectes, efectes i instruments del delicte i diferir la confiscació d'aquests. La identitat suposada serà atorgada pel Ministeri de l'Interior pel termini de sis mesos prorrogables per períodes d'igual durada, quedant legítimament habilitats per a actuar en tot el relacionat amb la recerca concreta i a participar en el tràfic jurídic i social sota tal identitat. [...] La resolució serà reservada i haurà de conservar-se fora de les actuacions amb la deguda seguretat. La informació que vagi obtenint l'agent encobert haurà de ser posada com més aviat millor en coneixement de qui va autoritzar la recerca. Així mateix, aquesta informació haurà d'aportar-se al procés en la seva integritat i es valorarà en consciència per l'òrgan judicial competent. 3. Quan les actuacions de recerca puguin afectar els drets fonamentals, l'agent encobert haurà de sol·licitar de l'òrgan judicial competent les autoritzacions que, sobre aquest tema, estableixin la Constitució i la Llei, així com complir les altres previsions legals aplicables».

des de 2022 fins ara demostren que, igual que durant el franquisme, l'interès estava a perseguir qualsevol dissidència. No fa falta arribar al 2022 per a començar a conèixer casos d'infiltracions en moviments socials; no són una cosa nova.

El 1990, surt de l'acadèmia de policia José Alberto M. F.[16], que se suposa que, sota la identitat d'Albert Martínez Hernando, es va infiltrar en el moviment antimilitarista de Barcelona. Martínez freqüentava el Casal de la Pau i va entrar en el Mili KK de Sants i, des d'aquí, va acabar portant els comptes de la coordinadora de Mili KK —entre altres—. El 1994 es va vincular a la Lliga Comunista Revolucionària, on va ser descobert per antics companys de col·legi. Aquest fet no el va fer desaparèixer; al contrari, es va traslladar a València, on es va infiltrar en els Grups de Resistència Antifeixista Primer d'Octubre (GRAPO). El 2009 José Alberto va ser nomenat inspector i, actualment, és comú veure'l fent tallers i xerrades de formació per a detectius en què apareix com a professor de Tècniques de Recerca a l'Escola Nacional de Policia i/o inspector en cap de la Secció d'Enginyeria i Informàtica Forense de la Policia Científica.[17]

L'any 1992 va ser un any clau a l'Estat espanyol: les Olimpíades a Barcelona, Madrid nomenada Ciutat Cultural Europea i l'Expo de Sevilla. La necessitat de demostrar que la pau existia va convertir els anys previs en un període de forta repressió, que es va saldar amb centenars de persones detingudes, torturades i judicialitzades. Potser l'operació més coneguda d'aquesta època va ser l'Operació Garzón, dirigida contra l'independentisme català. En el període de postrepressió del 92, els principals moviments socials que continuen creixent i evolucionant són els antimilitaristes.

---

16 Publicat a *El Temps*, núm. 41, 17-6-1996.

17 https://www.redseguridad.com/asi-fue-eventos-redseguridad/investigacion-forense-clave-frente-al-aumento-del-cibercrimen-congreso-ondata-de-informatica-forense-y-ciberseguridad-2021_20220201.html

El 1993, es va llicenciar Ángel A. F.[18], que sota la identitat d'Ángel Grandes Herreros (encara que en alguna ocasió es va presentar com a Ángel Gerardo Herrero), es va infiltrar en el moviment llibertari de Barcelona entre 1993 i 1996. Durant la seva infiltració, va participar en grups i moviments com Kau Subversiu, Brigada Universitària de Chiapas, Col·lectiu Antimilitarista Proinsubmissió (CAMPI), Assemblea d'Okupes de Barcelona, Ateneu Popular 9B, Resistència Vermella i Prou Presons, entre altres.

En una visita a Chiapas, en qualitat de militant solidari, va ser detingut al costat d'altres cooperants, encara que, després d'una hora a comissaria, va ser sorprenentment alliberat. Ángel va usar la seva estada a Chiapas per a acostar-se a moviments antimilitaristes i, d'allí, als entorns ocupes que naixien a la ciutat. Les persones que van militar amb ell el descriuen com una persona que tenia molta pressa per entrar a molts llocs. Deia que estava a la universitat però no en van trobar la matrícula. Va passar ràpidament d'entorns anarquistes a comunistes i independentistes, etc., despertant dubtes entre els seus entorns. El 1996, de camí a la manifestació de solidaritat amb Itoiz, van demanar a totes les persones de l'autobús els seus noms i cognoms, la qual cosa va permetre comprovar que Ángel no constava a la Seguretat Social. Després de totes les sospites i interrogants, Ángel abandona Barcelona i és traslladat a Donosti (Guipúscoa). Les persones que hi van conviure a Barcelona van crear un dossier on se'l destapava a ell i a altres, els cent exemplars del qual van passar de mà en mà per tota la Península. Posteriorment, aquestes mateixes persones van sofrir diversos casos de repressió que consideren que estaven lligats a la publicació del dossier.

El 19 de maig de 2000, en una visita a la seva casa a Vallecas, va assassinar la seva parella, Mayka Pérez Márquez,

18 Nom publicat per diversos mitjans de comunicació, entre ells *Interviú*. Vegeu també https://www.nodo50.org/mujeresred/maica.html

a qui maltractava des de l'inici de la relació. Mayka va morir de dos trets d'una arma sense número de sèrie. Aquest cas continua comptant oficialment com un suïcidi. Malgrat els esforços de la família, veïnes i amigues de portar a judici Ángel, el cas va ser suspès per motius de «seguretat» de l'Estat.

Al voltant de l'any 2000, apareix en els moviments socials asturians Nel, nom sota el qual es va infiltrar José Manuel I. R.[19], policia nacional llicenciat el 1996. Entre 1996 i 2000 se sospita que va estar destinat a Bilbao, però no es tenen gaires dades sobre aquest tema. Va aparèixer en entorns nacionalistes d'esquerres i va entrar a Andecha Mocedá, el Movimiento Antiglobalización (MAGA), l'Ateneo Libertario i, el 2001, al CSI (Corriente Sindical de Izquierdas). Va assistir a moltes manifestacions del moviment obrer, i la seva infiltració es va emmarcar en les lluites de Naval Xixón, on parlava en asturià. En 2001, va realitzar un viatge a Barcelona amb molts militants contra la reunió del Banc Mundial (25 de juny). Durant aquestes manifestacions, els seus acompanyants el van descriure com el prototip d'agent provocador: era el primer a fer-la grossa, tirar còctels Molotov i arramblar amb els aparadors. La seva última aparició va ser en una assemblea de la MAGA a Uvieu, a la fi de maig de 2002, on va moderar una reunió i un veí del seu poble el va reconèixer. Aparentment, José Manuel va desaparèixer. En paral·lel, el conflicte a Naval Xixón va empitjorar i van ser constants els piquets i manifestacions. Cándido González Carnero i Juan Manuel Martínez Morala, secretari general i exsecretari de la CSI, un dels sindicats més combatius del conflicte laboral a Xixón, van ser cridats a judici acusats de destrosses. Tots dos van ser declarats culpables i condemnats a més de tres anys de presó. Durant el judici, les seves proves i testimonis no van ser acceptats, però sí que ho va ser la declaració d'un agent que deia que no els coneixia: José Manuel Iglesias Romero, la declaració del qual va ser clau

19 Publicat per la revista *Kale Gorria* el 2001.

en la seva condemna. Reconeixent Nel, els sindicalistes van posar una querella als jutjats de Xixón per a invalidar-ne el testimoniatge, però no va ser admesa a tràmit. Els dos sindicalistes van acabar entrant a la presó a causa de la declaració de Nel, un infiltrat entre les seves files amb el qual havien fet el viatge a Barcelona. L'Estat va donar així un cop «exemplificador» contra dues figures clau de la resistència asturiana, en les quals es va basar la pel·lícula *Los lunes al sol* (2002), dirigida per Fernando León de Aranoa.

També a inicis dels 2000 el moviment antimilitarista va realitzar una acció sorpresa a una base militar de l'OTAN a Bétera (València), una crida a la desobediència davant la guerra. En aquesta acció va destacar un personatge amb perruca de pallasso a qui molta gent va acusar de la fallida d'aquesta acció. Aquest personatge responia al nom de David García Martín i portava un temps infiltrat al Laboratorio de Lavapiés, des d'on havia accedit a col·lectius de suport a la lluita zapatista, l'Espacio Horizontal, el fòrum social transatlàntic i diversos espais antiglobalització i antimilitaristes. Va arribar a viatjar, fins i tot, a Gènova en 2001 per participar de les protestes contra el G8 on la policia va assassinar a Carlo Giuliani. David va desaparèixer després del fracàs de Bétera i va ser reconegut temps després en sortir en televisió realitzant una detenció.

El març del 2025, Daniel Campos, exdirector de Comunicació del Ministeri d'Interior va publicar un llibre explicant la seva història. En ell usa el supòsit pseudònim d'Alfonso com a possible nom real de l'infiltrat. Daniel ha anat deixant petits detalls, pensant que no tenien importància, en diverses entrevistes per a promocionar el seu llibre. D'aquesta manera ha acabat posant al descobert que David és Alfonso C. C.[20] qui treballa d'inspector a la Comissaria General d'Informació i està especialitzat en "anàlisi forense digital".

20 https://tuit.cat/umLj4

Amb aquest llibre, igual que ha passat amb la pel·lícula de la Infiltrada, s'intenta fer veure a la població que els infiltrats no responen ordres directes ni estan completament controlats. Les nostres experiències ens demostren que no és així. No ens sembla casual que enmig de totes les nostres denúncies apareguin pamflets que netegin, o intentin netejar, la imatge del Ministeri desvinculant-lo de la Comissaria General d'Informació. Però entre tota la publicitat ells mateixos deixen anar dades que ens permeten saber més sobre el seu funcionament. Per exemple, en el llibre de Daniel s'explica com a Alfonso (infiltrat com David) en el seu pas formatiu per la CGI se li dona un pamflet que li dona consells sobre com infiltrar-se. Sabem que a UK aquest pamflet-manual existeix i ha estat publicat per les companyes del nord[21], el llibre ens fa pensar que el funcionament aquí pot ser similar.

Fernando P. L.[22] es va llicenciar el 1997 (encara que alguns textos del moment indiquen que era guàrdia civil) i poc després va començar a aparèixer en moviments socials madrilenys, freqüentant col·lectius com Cruz Negra, AFAPP (organització de familiars de presos del PCE(R)), la CNT i moviments anarquistes. Deia que era de Martorell, i per a entrar en els col·lectius madrilenys va comptar amb un passat ocupa a Barcelona. Fernando va arribar a convidar membres de l'AFAPP a casa de la seva suposada mare, al carrer Guipúscoa de Barcelona. Al juliol de 2002 va desaparèixer. La seva infiltració es va associar a la detenció de catorze persones acusades de terrorisme ordenada pel jutge Guillermo Ruiz de Polanco. Durant els judicis, les advocades van preguntar per ell, però ningú semblava saber res sobre aquest individu.

21 Enllaç al manual que utilitzava la policia en UK: https://specialbranchfiles.uk/sds-tradecraft-manual/

22 Publicat pel diari CNT, núm. 283, octubre de 2002.

El cas més recent conegut fins al 2023 és el del policia Luis C. P.[23], llicenciat a Àvila el 2009. Sota la identitat de Luis García Torres, un jove de vint-i-sis anys, es va infiltrar en el moviment del 15M a Sevilla. Des d'allí, va passar a moviments llibertaris (Banderas Negras i el Centro Social La Huelga) i va participar en la vaga general del 29M. Durant aquesta jornada de lluita, escorcollen un grup de persones i a ell dins una furgoneta antidisturbis. En sortir, encara conservava en el seu poder tot el material que portava; no li havien confiscat res. Aquest fet es va sumar a les sospites que les companyes tenien d'ell. En ser nascut a Sevilla no va ser difícil estirar el fil, per això només va durar onze mesos infiltrat. La seva identitat va ser revelada quan una exparella el va reconèixer com la persona que estudiava per a les oposicions de policia. Davant el cúmul de proves, diverses companyes van convidar-lo a anar amb elles a casa seva (d'ell), que es desconeixia on era. De camí, es van trobar amb un control policial. Els agents van dir que Luis estava en crida i cerca i se'l van emportar a comissaria. No se'n va tornar a saber res.

Existeixen dades i publicacions sobre altres infiltrats, però les seves suposades identitats reals no han pogut ser contrastades, ni amb imatges, ni al BOE, ni amb DNI.

Pedro P. G. («Pedrito Anarka») va estar infiltrat a Madrid a partir de 1992 en moviments antiglobalització, en la Red Zapatista (RAZ) i en trobades i fòrums contra el neoliberalisme (Madrid i Saragossa). El 15 de març de 2002, l'assemblea de Nodo50, a través del projecte «Vigilando al vigilante», va publicar que el seu correu electrònic s'havia connectat des de la IP d'una comissaria. Pedro va prometre donar explicacions, però va desaparèixer. En alguna publicació apareix Manuel B. Á. com el seu possible nom real, i es diu que el van

23 Publicat per: https://elbecarioenbici.blogspot.com/2012/06/la-policia-nacional-ha-decidido-no.html

veure entrar a la seu de la Comissaria General d'Informació a Moratalaz.

Com ja hem vist en els casos d'Euskal Herria, no tots els infiltrats són policies. A més, a vegades, també trobem talps o delators en els moviments socials. Aquestes figures poden arribar a fer molt de mal al si dels espais on militen.

Un dels exemples més coneguts és el de Joaquín Gambín Hernández. Gambín era un delinqüent comú que va quedar en llibertat gràcies a l'amnistia de 1977 a Múrcia. A la presó, havia fet algunes vagues de fam, la qual cosa li va facilitar relacions amb entorns anarquistes. Als quaranta-cinc anys, es va deixar convèncer per José Maria Escudero Rejada (de la Brigada Central d'Informació) per a viatjar a Barcelona, a canvi d'una bona suma econòmica. Sota les ordres del comissari Manuel Gómez Sandoval, es va infiltrar en el moviment anarquista dels anys setanta. Va ser el principal impulsor de l'incendi a la sala Scala de Barcelona (gener de 1978), on van morir quatre persones i del qual es va intentar acusar la CNT. Aquest episodi pretenia usar-se per a aïllar i desprestigiar una CNT en auge a la fi dels setanta.

Fora del marc polític de l'Estat espanyol, a UK, el 2010 es va descobrir que Mark Stone, el militant amb el qual havien compartit vida, lluites i assemblees, era en realitat un policia infiltrat anomenat Mark Kennedy. Aquesta troballa va portar les persones afectades a estirar el fil de la seva història. Després d'anys de lluita, recerques i passos pels tribunals, es coneixen més de 150 infiltrats en moviments socials i polítics de UK. Les infiltracions en moviments polítics van començar el 1968, lligades a les protestes contra la guerra del Vietnam, el mateix any en què a l'Estat espanyol es redactava la Llei de Secrets Oficials, que va donar carta blanca a aquesta mena de pràctiques. En l'actualitat, a UK s'estan obrint expedients que fan una mica de llum sobre aquestes activitats i permeten a les persones afectades trobar algun tipus de resposta. Aquests descobriments també els han permès entendre que

els infiltrats gairebé sempre desapareixen quan apareix un altre agent en aquests mateixos espais i que el pressupost per agent, incloent-hi despeses i sou, voreja el quart de milió de lliures l'any.

Les dades que coneixem fins ara ens permeten pensar que a l'Estat espanyol el funcionament podria ser similar.

En els últims trenta anys, fàcilment podem parlar de gairebé una vintena de policies nacionals confirmats que s'han infiltrat en moviments socials i polítics a l'Estat espanyol. I estem convençudes que aquests casos són només una petita mostra d'una realitat molt més àmplia. Una realitat que, des de la Brigada d'Informació Social de Primo de Rivera fins a la Comissaria General d'Informació, traça una línia contínua que passa per Conesa i la Brigada Político-Social del SIPM franquista. Al llarg dels anys, aquesta línia ha experimentat modificacions en noms, estètiques i alguns canvis legals. No obstant això, el principi continua sent el mateix: l'Estat actua emparat per la Llei de Secrets Oficials i disposa de fons reservats per a mapar, controlar i atacar qualsevol dissidència politicosocial.

Com veurem en el capítol següent, en el qual es detallen les infiltracions descobertes en els últims tres anys, les diferències entre els casos passats i els recents no són tantes. Persones amb identitats falses, DNI, Seguretat Social, nòmines, que els permeten «entrar» en determinats espais sota l'empara d'una estratègia estatal ben orquestrada. Però, com ha passat en altres ocasions, a vegades cometen errors que permeten llançar petits raigs de llum sobre com operen aquestes «ombres de l'Estat».